

ПРАВОВІДНОСИНИ З НАГЛЯДУ І КОНТРОЛЮ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ

У сучасній науці трудового права до правовідносин у сфері праці залежно від суб'єктного складу віднесено наступні види правовідносин: індивідуальні трудові правовідносини, колективні трудові правовідносини, наглядово-контрольні та трудові процесуальні правовідносини. Саме ці види правовідносин і утворюють систему правовідносин у сфері праці [1, с. 154].

Ядром системи правовідносин у сфері праці є індивідуальні трудові правовідносини, суб'єктами яких є працівник і роботодавець. Якщо в індивідуальних трудових правовідносинах реалізується індивідуальний (приватний) інтерес, у колективних трудових правовідносинах – корпоративні інтереси окремих соціальних груп, то у правовідносинах із нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю реалізуються загальносоціальні інтереси.

Суб'єктами наглядово-контрольних правовідносин є державні органи, що здійснюють функції нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю та про охорону праці, органи громадського контролю за додержанням законодавства про працю. Зазначені правовідносини носять допоміжний характер і виконують обслуговуючу роль відносно індивідуальних трудових правовідносин.

Система державних органів, які здійснюють нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю та про охорону праці, та їх повноваження визначені чинним законодавством України (КЗпП України, Законом України «Про охорону праці», Положенням про Державну службу України з питань праці тощо). У КЗпП України норми про державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю закріплені у главі XVIII з однойменною назвою. У частинах першій і другій ст. 259 КЗпП України йдеться про державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю, а в частині третій – про громадський контроль за додержанням законодавства про працю, який здійснюють професійні спілки та їх об'єднання.

Правовідносини з нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю можна поділити на ті, в рамках яких здійснюється функція контролю, і такі, в яких реалізується функція нагляду. Контроль передбачає оцінку того чи іншого рішення з точки зору його відповідності як праву, так і доцільності. Нагляд – більш вузька категорія, він означає

перевірку юридичного акту на предмет його правомірності. Із такого розділу зазначених категорій слідує, що контроль здійснюється в рамках субординаційних відносин влади-підлягання, бо контролюючий орган за наявності до того необхідності вправі давати обов'язкові до виконання вказівки, в тому числі і скасувати формально законні акти суб'єкта, який контролюється.

В юридичній літературі контроль поділяється на внутрішньовідомчий і позавідомчий. Внутрішньовідомчий контроль передбачає, що суб'єкт, який контролюється, і суб'єкт, який контролює, перебувають у субординаційних управлінських відносинах.

У нових умовах господарювання сфера зовнішнього (позавідомчого) державного контролю звужується. Виходячи зі змісту частини першої ст. 259 КЗпП України, державний контроль за дотриманням законодавства про працю юридичними особами незалежно від форми власності, виду діяльності, господарювання, фізичними особами-підприємцями, які використовують найману працю, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Чинне законодавство зберігає контрольні функції за профспілками, їх об'єднаннями, фактично легалізуючи їх в якості суб'єкта, який бере участь у діяльності з управління працею, що здійснюється роботодавцем. Суб'єктами здійснення громадського контролю за дотриманням законодавства про працю у частині третій ст. 259 КЗпП України визнаються професійні спілки та їх об'єднання.

Деякі суб'єкти, наприклад, Державна служба України з питань праці, виконують функції як нагляду, так і контролю. Державна служба України з питань праці відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року № 96 [2], здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, в тому числі їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, й фізичними особами, які використовують найману працю; здійснює контроль за якістю проведення атестації робочих місць за умовами праці; здійснює державний нагляд (контроль) у сфері гігієни праці та здійснює інші повноваження.

Інші органи наділяються тільки повноваженнями із здійснення державного нагляду за охороною праці (ст. 260 КЗпП України). До таких органів у зазначеній статті віднесено: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ядерної та радіаційної безпеки; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної безпеки; центральний орган виконавчої влади, що

реалізує державну політику у сфері здійснення державного нагляду (контролю) у сфері техногенної безпеки; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Література

1. Чанишева Г. І. Колективні трудові правовідносини у системі правовідносин у сфері праці / Г. І. Чанишева // Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у ХХІ столітті: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 26–27 лютого 2016 року. – Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2016. – С. 154–157.

2. Положення про Державну службу України з питань праці: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 року № 96 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 21. – Ст. 584.

УДК 323.21 (043.2)

Бутинський В. Я., к.філос.н., доцент,
Харківський національний університет радіоелектроніки,
м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

В Україні важливість отримання цивільно-правового статусу для релігійних організацій пов'язано з тим, що тільки таким чином релігійне утворення може утримувати культові будівлі, друкувати та поширювати літературу, запрошувати представників іноземних організацій, організовувати публічні лекції та отримувати статус неприбутковості, так само як і займатися благодійністю.

Релігійні організації створюються в нормативно–явочному порядку, який не потребує розпоряджень та дозволів. Такий дозвіл в загальній формі передбачений в нормі закону. Вимагається лише ініціатива засновників, та їх явка. Компетентний державний орган, у нашому випадку це обласне управління юстиції, яке лише перевіряє дотримання встановленого порядку і відповідності характеру і меті юридичної особи, яка створюється загальним вимогам, які пред'являються законодавством для цієї організаційно-правової форми, яка створюється таким способом, для якого характерні: ініціативний акт засновників; організаційна робота; контролююча робота компетентного органу.

В ч. 1 ст. 92 ЦК України встановлено, що юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону [4].

Все це практично неможливо в Україні без реєстрації релігійного